

Recensions

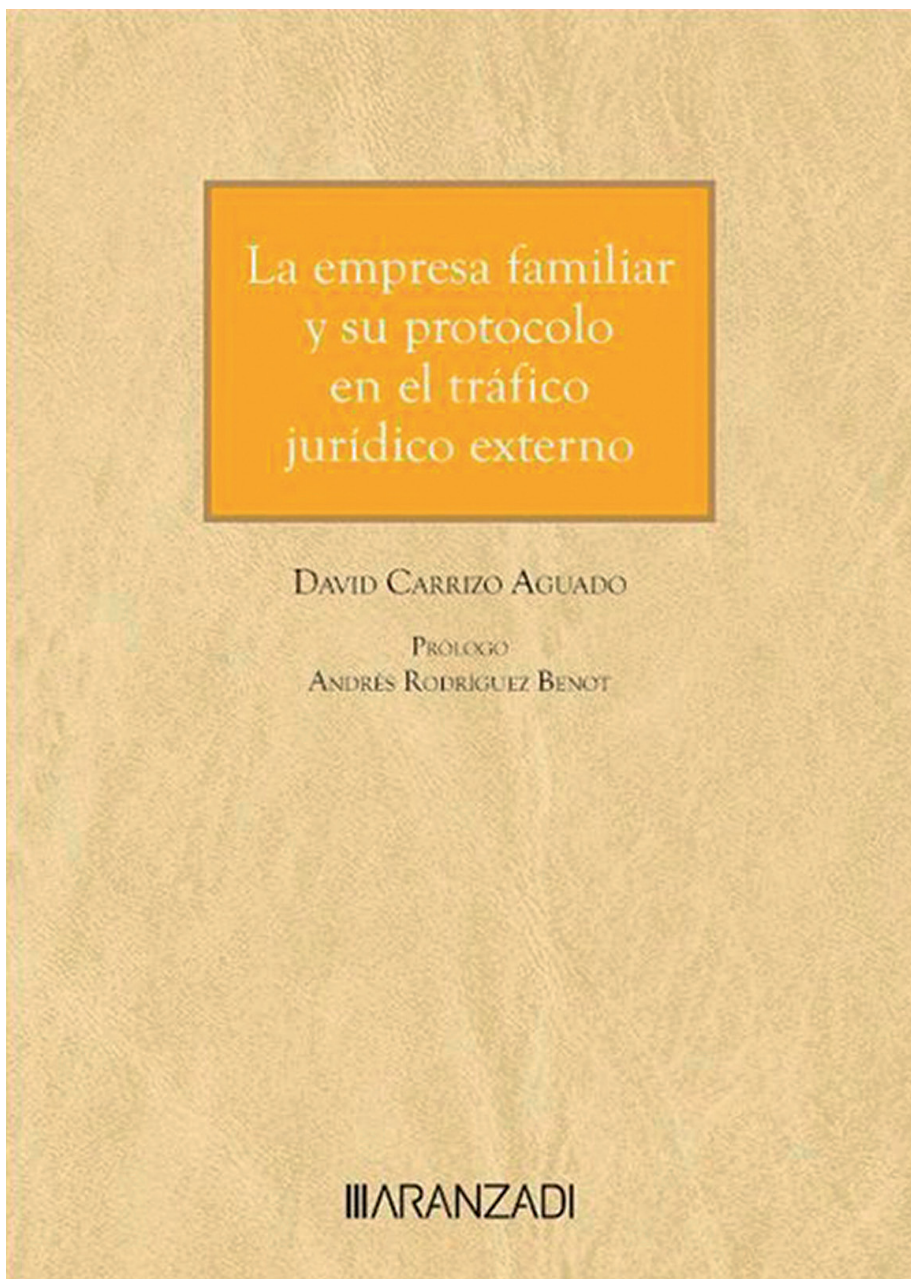
“La empresa familiar y su protocolo en el tráfico jurídico externo”

CARRIZO AGUADO, DAVID,
Madrid, Aranzadi, 2024, 234 pp.

ÁNGEL SERRANO DE NICOLÁS

Notari de Barcelona

Doctor en Dret i professor associat de Dret Civil de la Universitat Pompeu Fabra

La monografia que es ressenya suposa una novetat per la seva temàtica en l'àmbit del Dret Internacional Privat espanyol, de la qual ja *ab initio* cal destacar-ne l'adequada estructura i un contingut fàcil i molt útil, no només per la matèria que tracta, sinó, també, per la informació i els criteris que es poden extreure per a altres qüestions o plantejaments propers a la matèria central.

No és que estigui molt internacionalitzada la nostra empresa familiar, tot i que n'hi hagi algunes i rellevants, però sí que tenen interès les institucions que tracta i que poden ser aplicables fins i tot fora del vessant internacional per aplicar-se a l'àmbit intern, per la qual cosa convé destacar les institucions o els eixos centrals en què es desenvolupa l'estudi.

La finalitat última, per a l'empresa familiar, de la regulació positiva i dels pactes, siguin els parasocials o el protocol familiar, és garantir-ne la subsistència generacional, tot i que difícilment arriben més enllà de la tercera generació, en el millor dels casos, cosa que en si tampoc no treu interès a la matèria.

La monografia comença amb l'estudi de la presència de l'empresa familiar en l'àmbit internacional, que, tot i que centrat des del nostre ordenament jurídic, no poques de les seves conclusions transcendeixen les nostres fronteres, tant per la globalització econòmica mundial com per la creixent uniformitat de les solucions

juridicoeconòmiques, amb una manifesta empremta d'institucions, que, tot i que arrelades ja al nostre dret intern, és òbvia la seva gènesi forana i, d'aquí, la seva empremta reguladora.

Suposa una novetat per la seva temàtica en l'àmbit del Dret Internacional Privat espanyol

En les matèries i qüestions que analitza, no només des d'una perspectiva internacional, sinó també de dret intern, són els elements o pressupòsits que permeten identificar qualsevol empresa com a familiar, i, a propòsit d'això, el conflicte —sempre latent— entre l'interès de la família, fins i tot de les diverses generacions, o branques familiars, i l'interès empresari i familiar, no només en la subsistència de l'empresa —en veritat societat de capital—, sinó en el repartiment de dividends i de com ocupar els diferents càrrecs societaris.

Per aconseguir la subsistència de l'empresa familiar —d'ordinari societat de capital— i que, a més, reporti estabilitat familiar i generació de dividends (al cap i a la fi, no es pot oblidar que són societats amb ànim de lucre, cosa diferent és que estiguin ben capitalitzades, amb la seva incidència en aquest repartiment de dividends), es parteix de l'estudi del protocol familiar. Respecte d'aquest, es comença justificant-ne la naturalesa jurídica, per a la determinació de la qual s'ha de partir del seu origen forà i el consegüent ajust difícil al nostre dret successori, en què convé no oblidar els articles 431-6.2 del CCCat (amb referència expressa al manteniment i a la continuïtat de l'empresa familiar com una de les finalitats dels pactes successoris, desconeguts, però, al CC espanyol) i 431-8.4 del CCCat (per a la publicitat al Registre Mercantil dels protocols familiars, sense perjudici que, a més, constin quan facin

referència a les clàusules estatutàries). No és ara, però, qüestió d'aturar-nos en la prevalença dels uns o dels altres, o sigui, del protocol familiar o dels estatuts, com tampoc en la incorporació de prestacions accessòries o de la mateixa durada i denúncia unilateral; això no obstant, sí que és necessari citar, respecte d'aquestes matèries, les STS 120/2020, de 20 de febrer, i 1933/2025, de 22 de desembre, així com, fins i tot, la 64/2025, de 28 de juliol, del Jutjat Mercantil núm. 1 de Sevilla, i, com a tancament, l'STS 1713/2025, de 20 de novembre.

És obvi que els problemes familiars no només poden sorgir durant la vida de la societat i dels signants del pacte parasocial (o protocol familiar), sinó també en dissoldre la societat de guanys o durant la vigència d'aquesta, no sent una qüestió menor, amb vista a la legitimació, per a la disposició —no tant per al vot— que siguin accions, article 1384 del CC, que participacions socials, a les quals no cal aplicar-ho. Però tampoc s'ha oblidar que sí que cabria al nostre ordenament un règim econòmic matrimonial absolutament atípic; la virtut està a saber articular el contingut del règim econòmic matrimonial amb les regles de la successió i amb la presència de l'element estranger i, per tant, dels reglaments europeus de successions (Reglament 650/2012) i de règim econòmic matrimonial (Reglament 2016/1103), en el moment que pugui jugar l'autonomia de la voluntat, aquí, juntament amb el que desenvolupa l'autor, cal destacar també el que suggereix o els principis o criteris que del que ens diu es poden obtenir per als nostres casos concrets.

En l'àmbit internacional, l'empresa familiar pot ser també transfronterera

Dins dels reglaments europeus presta especial atenció, quan tracta els pactes parasocials, al Reglament (UE) 1215/2012, per, dins de la no sempre fàcil comprensió, i aplicació interna, dels reglaments, fixar amb claredat allò relatiu a l'eficàcia i l'aplicabilitat d'aquests acords (o pactes parasocials) en l'àmbit internacional, l'empresa familiar pot ser també transfronterera, tant en les possibles sucursals que tingui com en l'àmbit d'actuació, o, fins i tot, en la residència habitual o nacionalitat dels socis.

Per aquesta mateixa internacionalització de l'empresa familiar, l'obra que aquí ressenyo no pot deixar de concloure amb un examen detingut del Reglament (UE) 650/2012, en què, per manca d'un codi o regulació material supranacional, ha de ser l'operador jurídic qui resolgui de forma cautelar, a l'hora de redactar el protocol, el pacte parasocial, el règim econòmic matrimonial i els pactes successoris on s'admeten, les possibles qüestions que en un futur es puguin suscitar.

Per a tot allò que s'ha ressenyat, resulta de singular interès l'obra ressenyada, i, tot i que no sempre tracti la qüestió concreta, sí que es pot dir que dona motius de reflexió i possibles regles o criteris de solució de sobra. D'aquí que es pugui assegurar que ja ha esdevingut imprescindible pel seu material i per al Dret internacional privat. ■

